

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu Chemia- zakres podstawowy.....

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
1.Budowa atomu. Układ okresowy pierwiastków chemicznych	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy szkła i sprzętu laboratoryjnego • zna i stosuje zasady BHP obowiązujące w pracowni chemicznej • rozpoznaje piktogramy i wyjaśnia ich znaczenie • omawia budowę atomu • definiuje pojęcia: <i>atom, elektron, proton, neutron, nukleony, elektroiny walencyjne</i> • oblicza liczbę protonów, elektronów i neutronów w atomie danego pierwiastka 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przeznaczenie podstawowego szkła i sprzętu laboratoryjnego • bezpiecznie posługuje się podstawowym sprzętem laboratoryjnym i odczynnikami chemicznymi • wyjaśnia pojęcia <i>powłoka, podpowłoka</i> • wykonuje proste obliczenia związane z pojęciami: <i>masa atomowa, liczba atomowa, liczba masowa, jednostka masy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak przeprowadzić doświadczenie chemiczne • przedstawia ewolucję poglądów na temat budowy materii • wyjaśnia, od czego zależy ładunek jądra atomowego i dlaczego atom jest elektrycznie obojętny • wykonuje obliczenia związane z pojęciami: <i>masa atomowa, liczba atomowa, liczba masowa, jednostka masy atomowej</i> (o większym stopniu trudności) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega dualizm korpuskularno-falowy • wyjaśnia, dlaczego zwykle masa atomowa pierwiastka chemicznego nie jest liczbą całkowitą • definiuje pojęcia <i>promieniotwórczość, okres półtrwania</i> • wyjaśnia, co to są izotopy pierwiastków chemicznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza masę atomową pierwiastka chemicznego o znanym składzie izotopowym • oblicza procentową zawartość izotopów w pierwiastku chemicznym • wyjaśnia, na czym polega zjawisko promieniotwórczości naturalnej i sztucznej • podaje przykłady praktycznego wykorzystania zjawiska promieniotwórczości i ocenia związane z

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>chemicznego na podstawie zapisu ${}^A_ZE$</p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>masa atomowa, liczba atomowa, liczba masowa, jednostka masy atomowej, masa cząsteczkowa</i> podaje masy atomowe i liczby atomowe pierwiastków chemicznych, korzystając z układu okresowego oblicza masy cząsteczkowe związków chemicznych omawia budowę współczesnego modelu atomu definiuje pojęcia <i>pierwiastek chemiczny, izotop</i> 	<p><i>atomowej</i></p> <ul style="list-style-type: none"> zapisuje powłokową konfigurację elektronową atomów pierwiastków chemicznych o liczbie atomowej Z od 1 do 20 wyjaśnia budowę współczesnego układu okresowego pierwiastków chemicznych, uwzględniając podział na bloki <i>s</i>, <i>p</i>, <i>d</i> oraz <i>f</i> wyjaśnia, co stanowi podstawę budowy współczesnego układu okresowego pierwiastków chemicznych wyjaśnia, podając przykłady, jakich 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje konfiguracje elektronowe atomów pierwiastków chemicznych o liczbach atomowych Z od 1 do 20 oraz jonów o podanym ładunku (zapis konfiguracji pełny i skrócony) wyjaśnia pojęcie czterech liczb kwantowych wyjaśnia pojęcia <i>orbitale s, p, d, f</i> analizuje zmienność charakteru chemicznego pierwiastków grup głównych zależnie od ich położenia w układzie okre- 	<p>na przykładzie atomu wodoru</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia przynależność pierwiastków chemicznych do poszczególnych bloków energetycznych porównuje wiązanie koordynacyjne z wiązaniem kowalencyjnym zapisuje wzory elektronowe (wzory kropkowe) i kreskowe cząsteczek lub jonów, w których występują wiązania koordyna- 	<p>tym zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje mechanizm przewodzenia prądu elektrycznego przez metale i stopione sole

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • podaje treść prawa okresowości • omawia budowę układu okresowego pierwiastków chemicznych • wskazuje w układzie okresowym pierwiastki chemiczne należące do bloków <i>s</i> oraz <i>p</i> • określa podstawowe właściwości pierwiastka chemicznego na podstawie znajomości jego położenia w układzie okresowym • wskazuje w układzie okresowym pierwiastki chemiczne zaliczane do niemetali i metali 	<p>informacji na temat pierwiastka chemicznego dostarcza znajomość jego położenia w układzie okresowym</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zależności między budową elektronową pierwiastka i jego położeniem w grupie i okresie układu okresowego a jego właściwościami fizycznymi i chemicznymi • omawia zmienność elektroujemności pierwiastków chemicznych w układzie okresowym • wyjaśnia regułę dubletu elektro- 	<p>sowym</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między położeniem pierwiastka chemicznego w danej grupie i bloku energetycznym a konfiguracją elektronową powłoki walencyjnej • analizuje zmienność elektroujemności i charakteru chemicznego pierwiastków chemicznych w układzie okresowym • zapisuje wzory elektronowe (wzory kropkowe) i kreskowe cząsteczek, w których występują wiązania kowa- 	<p>cyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa rodzaj i liczbę wiązań σ i π w prostych cząsteczkach (np. CO₂, N₂) • wyjaśnia wpływ rodzaju wiązania na właściwości fizyczne substancji • projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Badanie właściwości fizycznych substancji tworzących kryształy</i> 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie <i>elektroujemność</i> • wymienia nazwy pierwiastków elektrododatnich i elektroujemnych, korzystając z tabeli elektroujemności • wymienia przykłady cząsteczek pierwiastków chemicznych (np. O₂, H₂) i związków chemicznych (np. H₂O, HCl) • definiuje pojęcia: <i>wiązanie chemiczne, wartośćowość, polaryzacja wiązania, dipol</i> • wymienia i charakteryzuje rodzaje wiązań che- 	<p>nowego i oktetu elektronowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przewiduje rodzaj wiązania chemicznego na podstawie różnicy elektroujemności pierwiastków chemicznych • wyjaśnia sposób powstawania wiązań kowalencyjnych, kowalencyjnych spolaryzowanych, jonowych i metalicznych • wymienia przykłady i określa właściwości substancji, w których występują wiązania metaliczne, wodorowe, kowalencyjne, kowalencyjne spolary- 	<p>lencyjne, kowalencyjne spolaryzowane, jonowe oraz koordynacyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego wiązanie koordynacyjne nazywane jest też wiązaniem donoro-wo-akceptorowym • omawia sposób, w jaki atomy pierwiastków chemicznych bloku <i>s</i> i <i>p</i> osiągają trwałe konfiguracje elektronowe (tworzenie jonów) • charakteryzuje wiązanie metaliczne i wodorowe oraz podaje przykłady ich powstawania 		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>micznych (jonowe, kowalencyjne, kowalencyjne spolaryzowane, wiązanie koordynacyjne, (metaliczne)</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia <i>wiązanie σ</i>, <i>wiązanie π</i> • podaje zależność między różnicą elektroujemności w cząsteczce a rodzajem wiązania • wymienia przykłady cząsteczek, w których występuje wiązanie jonowe, kowalencyjne i kowalencyjne spolaryzowane • opisuje budowę wewnętrzną meta- 	<p>zowane, jonowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia właściwości metali na podstawie znajomości natury wiązania metalicznego • 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek między wartością elektroujemności a możliwością tworzenia kationów i anionów • zapisuje równania reakcji powstawania jonów i tworzenia wiązania jonowego • przedstawia graficznie tworzenie się wiązań typu σ i π • określa wpływ wiązania wodorowego na nietypowe właściwości wody • wyjaśnia pojęcie <i>siły van der Waals</i> • porównuje właściwości substancji jonowych, czą- 		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	li		steczkowych, kowalencyjnych, metalicznych oraz substancji o wiązaniach wodorowych		
2. Systematyka związków nieorganicznych	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>równanie reakcji chemicznej, substraty, produkty, reakcja syntezy, reakcja analizy, reakcja wymiany</i> • definiuje pojęcie <i>tlenki</i> • zapisuje wzory i nazwy systematyczne wybranych tlenków metali i niemetali • zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków co najmniej jednym sposobem • definiuje pojęcia: <i>tlenki kwasowe,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wzory i nazwy systematyczne tlenków • zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków pierwiastków chemicznych • dokonuje podziału tlenków na kwasowe, zasadowe i obojętne • wyjaśnia zjawisko amfoteryczności • wymienia przykłady tlenków kwasowych, zasadowych, obojętnych i amfote- 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia różne kryteria podziału tlenków • zapisuje reakcje tlenu z metalami: Na, Mg, Ca, Al, Zn, Fe, Cu • wskazuje w układzie okresowym pierwiastki chemiczne, które mogą tworzyć tlenki amfoteryczne • dokonuje podziału tlenków na kwasowe, zasadowe, obojętne i amfoteryczne oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje doświadczenie chemiczne <i>Badanie działania zasady i kwasu na tlenki metali i niemetali</i> oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych • określa charakter chemiczny tlenków pierwiastków chemicznych o liczbie atomowej Z od 1 do 20 na podstawie ich zachowania wobec wody, kwasu i zasady; zapisuje odpowiednie równa- 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p><i>tlenki zasadowe, tlenki obojętne, tlenki amfoteryczne</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia wodorotlenki i zasady opisuje budowę wodorotlenków zapisuje wzory i nazwy systematyczne wybranych wodorotlenków wyjaśnia różnicę między zasadą a wodorotlenkiem zapisuje równanie reakcji otrzymywania wybranego wodorotlenku i wybranej zasady definiuje pojęcia: <i>amfoteryczność, wodorotlenki amfoteryczne</i> zapisuje wzory i 	<p>rycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> zapisuje równania reakcji chemicznych tlenków kwasowych i zasadowych z wodą projektuje doświadczenie <i>Otrzymywanie tlenku miedzi</i> projektuje doświadczenie <i>Badanie działania wody na tlenki metali i niemetalu</i> wymienia przykłady zastosowania tlenków opisuje odmiany, właściwości i zastosowania SiO_2 zapisuje wzory i nazwy systematyczne wodorotlenków wymienia metody 	<p>chemicznych z kwasami i zasadami</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje proces produkcji szkła, jego rodzaje i zastosowania wskazuje w układzie okresowym pierwiastki chemiczne, które mogą tworzyć tlenki amfoteryczne podaje przykłady nadtlentków i ich wzory sumaryczne projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Badanie właściwości wodorotlenku sodu</i> zapisuje równania reakcji otrzy- 	<p>nia reakcji chemicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> przewiduje charakter chemiczny tlenków wybranych pierwiastków i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych przewiduje wzór oraz charakter chemiczny tlenku, znając produkty reakcji chemicznej tego tlenku z wodorotlenkiem sodu i kwasem chlorowodorowym analizuje właściwości pierwiastków chemicznych pod względem możliwości tworzenia tlenków 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>nazwy wybranych wodorotlenków amfoterycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie <i>wodorki</i> • podaje zasady nazewnictwa wodorków • definiuje pojęcia <i>kwasy, moc kwasu</i> • wymienia sposoby klasyfikacji kwasów (tlenowe i beztlenowe) • zapisuje wzory i nazwy systematyczne kwasów • wymienia metody otrzymywania kwasów • definiuje pojęcie <i>sole</i> • wymienia rodzaje soli • zapisuje wzory i nazwy systema- 	<p>otrzymywania wodorotlenków i zasad</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje wodorotlenki ze względu na ich charakter chemiczny • projektuje doświadczenie <i>Otrzymywanie wodorotlenku sodu w reakcji sodu z wodą</i> • zapisuje równania reakcji chemicznych wybranych wodorotlenków i zasad z kwasami • wymienia przykłady zastosowania wodorotlenków • opisuje charakter chemiczny wodorków • projektuje do- 	<p>wania wodorotlenków i zasad</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne <i>Otrzymywanie wodorotlenku glinu i badanie jego właściwości amfoterycznych</i> oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych w formie cząsteczkowej i jonowej • zapisuje równania reakcji wodorków pierwiastków 17. grupy z zasadami i wodą • projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Otrzymywanie</i> 	<p>i wodorotlenków amfoterycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa różnice w budowie i właściwościach chemicznych tlenków i nadtlenków • analizuje tabelę rozpuszczalności wodorotlenków i soli w wodzie • projektuje i przeprowadza doświadczenia chemiczne, w których wyniku można otrzymać różnymi metodami wodorotlenki trudno rozpuszczalne w wodzie; zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych • zapisuje równania 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	tyczne prostych soli <ul style="list-style-type: none"> • wymienia metody otrzymywania soli • wymienia przykłady soli występujących w przyrodzie, określa ich właściwości i zastosowania • omawia zastosowanie soli • opisuje znaczenie soli dla funkcjonowania organizmu człowieka • wyjaśnia pojęcie <i>hydraty</i> • wyjaśnia proces twardnienia zaprawy gipsowej 	świadczenie <i>Badanie działania wody na wybrane związki pierwiastków chemicznych z wodorem</i> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje budowę kwasów • zapisuje równania reakcji otrzymywania kwasów • dokonuje podziału podanych kwasów na tlenowe i beztlenowe • szereguje kwasy pod względem mocy • podaje nazwy kwasów nieorganicznych na podstawie ich wzorów chemicznych • projektuje doświadczenia pozwalające otrzy- 	<i>kwasu chlorowodorowego</i> i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych <ul style="list-style-type: none"> • projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Otrzymywanie kwasu siarkowego(IV)</i> i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych • zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych dotyczących właściwości chemicznych kwasów (zachowanie wobec metali, tlenków metali, wodorotlenków i soli kwasów 	reakcji chemicznych potwierdzających charakter chemiczny wodoroków <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zjawisko kwaśnych opadów, zapisuje odpowiednie równania reakcji • określa różnice w budowie cząsteczek soli obojętnych, hydroksosoli i wodorosoli oraz podaje przykłady tych związków chemicznych • ustala nazwy różnych soli na podstawie ich wzorów chemicznych • ustala wzory soli na podstawie ich nazw • podaje metody, 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<p>mać kwasy różnymi metodami</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia typowe właściwości chemiczne kwasów (zachowanie wobec metali, tlenków metali, wodorotlenków i soli kwasów o mniejszej mocy) • opisuje budowę soli • zapisuje wzory i nazwy systematyczne soli • określa właściwości chemiczne soli • zapisuje równania reakcji chemicznych wybranych wodorotlenków i zasad z kwasami • przeprowadza doświadczenie chemiczne mające 	<p>o mniejszej mocy)</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje równania reakcji chemicznych ilustrujące utleniające właściwości wybranych kwasów • wymienia przykłady zastosowania kwasów • zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranej soli co najmniej pięcioma sposobami i zapisuje równania tych reakcji w postaci cząsteczkowej, jonowej i skróconym zapisem jonowym • określa różnice w budowie cząstek soli obojętnych, prostych, 	<p>którymi można otrzymać wybraną sól, i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Otrzymywanie chlorku miedzi(II) w reakcji tlenku miedzi(II) z kwasem chlorowodorowym</i> • projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Otrzymywanie chlorku miedzi(II) w reakcji wodorotlenku miedzi(II) z kwasem chlorowodorowym</i> • projektuje i przeprowadza do- 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<p>na celu otrzymanie wybranej soli w reakcji zobojętniania oraz zapisuje odpowiednie równanie reakcji chemicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia <i>wodorosole</i> i <i>hydroksosole</i> • zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranej soli trzema sposobami i zapisuje równania tych reakcji w postaci cząsteczkowej • opisuje rodzaje skał wapiennych (wapień, marmur, kreda), ich właściwości i zastosowania • projektuje doświadczenie Wy- 	<p>podwójnych i uwodnionych</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy i zapisuje wzory sumaryczne wybranych wodorosoli i hydroksosoli • projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Gaszanie wapna palonego</i> • opisuje mechanizm zjawiska krasowego • porównuje właściwości hydratów i soli bezwodnych • wyjaśnia proces otrzymywania zaprawy wapiennej i proces jej twardnienia 	<p>świadczenie <i>Sporządzanie zaprawy gipsowej i badanie jej twardnienia</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposoby usuwania twardości wody, zapisuje odpowiednia równania reakcji 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<p><i>krywanie skał wapiennych</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • projektuje doświadczenie <i>Termiczny rozkład wapieni</i> • podaje informacje na temat składników zawartych w wodzie mineralnej w aspekcie ich działania na organizm ludzki • podaje przykłady nawozów naturalnych i sztucznych, uzasadnia potrzebę ich stosowania • zapisuje wzory i nazwy hydratów • podaje właściwości hydratów • projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Usuwanie wody z hy-</i> 			

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<i>dratów</i> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia proces twardnienia zaprawy wapiennej 			
3. Stechiometria	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia <i>mol</i> i <i>masa molowa</i> • wykonuje obliczenia związane z pojęciem <i>masa cząsteczkowa</i> • wykonuje bardzo proste obliczenia związane z pojęciami <i>mol</i> i <i>masa molowa</i> • podaje treść <i>prawa Avogadra</i> • wykonuje proste obliczenia stechiometryczne zwią- 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>objętość molowa gazów</i> • wykonuje proste obliczenia związane z pojęciami: <i>mol</i>, <i>masa molowa</i>, <i>objętość molowa gazów w warunkach normalnych</i> • wyjaśnia pojęcia: <i>skład jakościowy</i>, <i>skład ilościowy</i>, <i>wzór empiryczny</i>, <i>wzór rzeczywisty</i> • wyjaśnia różnicę między wzorem empirycznym a wzorem rzeczywistym • wyjaśnia, na czym polegają oblicze- 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia <i>liczba Avogadra</i> i <i>stała Avogadra</i> • wykonuje obliczenia związane z pojęciami: <i>mol</i>, <i>masa molowa</i>, <i>objętość molowa gazów</i>, <i>liczba Avogadra</i> (o większym stopniu trudności) • wykonuje obliczenia związane z pojęciami stosunku atomowe- 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje gęstości różnych gazów na podstawie znajomości ich mas molowych • wykonuje obliczenia stechiometryczne dotyczące mas molowych, objętości molowych, liczby cząsteczek oraz niestechiometrycznych ilości substratów i produktów (o znacznym stopniu trudności) • 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między gazem doskonałym a gazem rzeczywistym • wykonuje obliczenia stechiometryczne dotyczące mas molowych, objętości molowych, liczby cząsteczek oraz niestechiometrycznych ilości substratów i produktów (o dużym stopniu trudności)

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	zane z prawem zachowania masy	nia stechiometryczne <ul style="list-style-type: none"> • interpretuje równania reakcji chemicznych na sposób cząsteczkowy, molowy, ilościowo w masach molowych, ilościowo w objętościach molowych (gazy) oraz ilościowo w liczbach cząsteczek • projektuje doświadczenie <i>Potwierdzenie prawa zachowania masy</i> • wykonuje proste obliczenia stechiometryczne związane z masą molową oraz objętością molową substratów i produktów reak- 	go, masowego i procentowego pierwiastków w związku chemicznym <ul style="list-style-type: none"> • wykonuje obliczenia związane z prawem stałości składu • oblicza skład procentowy związków chemicznych • rozwiązuje proste zadania związane z ustaleniem wzorów elementarnych i rzeczywistych związków chemicznych 		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		cji chemicznej • •			
4. Reakcje utleniania-redukcji. Elektrochemia	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie <i>stopień utlenienia pierwiastka chemicznego</i> wymienia reguły obliczania stopni utlenienia pierwiastków w związkach chemicznych określa stopnie utlenienia pierwiastków w prostych związkach chemicznych definiuje pojęcia: <i>reakcja utleniania-redukcji (redoks), utleniacz, reduktor, utlenianie, redukcja</i> zapisuje proste schematy bilansu elektronowego 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza zgodnie z regułami stopnie utlenienia pierwiastków w związkach chemicznych i jonach wymienia przykłady reakcji redoks oraz wskazuje w nich utleniacz, reduktor, proces utleniania i proces redukcji dobiera współczynniki stechiometryczne metodą bilansu elektronowego w prostych równaniach reakcji redoks wyjaśnia, na czym polega otrzymywanie metali z rud 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje typowe stopnie utlenienia pierwiastków chemicznych na podstawie konfiguracji elektronowej ich atomów analizuje równania reakcji chemicznych i określa, które z nich są reakcjami redoks projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne <i>Reakcje wybranych metali z roztworami kwasu azotowego(V) – stężonym i rozcieńczonym</i> projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Re-</i> 	<ul style="list-style-type: none"> określa stopnie utlenienia pierwiastków chemicznych w cząsteczkach i jonach złożonych zapisuje równania reakcji kwasów utleniających z metalami szlachetnymi i ustala współczynniki stechiometryczne metodą bilansu elektronowego analizuje szereg aktywności metali i przewiduje przebieg reakcji chemicznych różnych metali z wodą, kwasami i solami zapisuje równania 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między przebiegiem procesów elektrodowych w ogniwach i podczas elektrolizy omawia proces elektrolizy wodnych roztworów elektrolitów i stopionych soli

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w prostych reakcjach redoks utleniacz, reduktor, proces utleniania i proces redukcji określa etapy ustalania współczynników stechiometrycznych w równaniach reakcji redoks wymienia najważniejsze reduktory stosowane w przemyśle wyjaśnia pojęcia: <i>ogniwo galwaniczne, półogniwo, elektroda, katoda, anoda, klucz elektrolityczny, SEM</i> opisuje budowę i zasadę działania ogniwa Daniella 	<p>z zastosowaniem reakcji redoks</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia <i>szereg aktywności metali</i> i <i>reakcja dysproporcjonowania</i> projektuje doświadczenie chemiczne <i>Porównanie aktywności chemicznej żelaza, miedzi i wapnia</i> oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych zapisuje równania reakcji rozcieńczonych i stężonych roztworów kwasów: azotowego(V) i siarkowego(VI) z Al, Fe, Cu, Ag analizuje infor- 	<p><i>akcje wybranych metali z roztworami kwasu siarkowego(VI) – stężonym i rozcieńczonym</i></p> <ul style="list-style-type: none"> dobiera współczynniki stechiometryczne metodą bilansu elektrochemicznego w równaniach reakcji redoks, w tym w reakcjach dysproporcjonowania określa, które pierwiastki chemiczne w stanie wolnym lub w związkach chemicznych mogą być utleniaczami, a które reduktorami wymienia zasto- 	<p>reakcji zachodzących na elektrodach (na katodzie i anodzie) ogniwa galwanicznego o danym schemacie</p> <ul style="list-style-type: none"> zapisuje odpowiednie równania reakcji dotyczące korozji elektrochemicznej omawia wpływ różnych czynników na szybkość procesu korozji elektrochemicznej 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje schemat ogniwa galwanicznego • ustala znaki elektrod w ogniwie galwanicznym • wyjaśnia pojęcie <i>potencjał elektrody (potencjał półogniwa)</i> • wyjaśnia pojęcie <i>standardowa (normalna) elektroda wodorowa</i> • wyjaśnia pojęcie <i>szereg elektrochemiczny metali</i> • wymienia metody zabezpieczenia metali przed korozją 	<p>macje wynikające z położenia metali w szeregu elektrochemicznym</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje zasadę działania ogniwa galwanicznego • dokonuje podziału ogniw na odwracalne i nieodwracalne • definiuje pojęcia <i>potencjał standardowy półogniwa</i> i <i>szereg elektrochemiczny metali</i> • omawia proces korozji chemicznej oraz korozji elektrochemicznej metali • opisuje sposoby zapobiegania korozji. • opisuje budowę i 	<p>sowania reakcji redoks w przemyśle</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje równania reakcji chemicznych zachodzących w ogniwie Daniella • oblicza SEM ogniwa galwanicznego na podstawie standardowych potencjałów półogniw, z których jest ono zbudowane • projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Badanie działania ogniwa galwanicznego</i> • omawia zjawisko pasywacji glinu i wynikające z niego zastosowania 		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<p>działanie źródeł prądu stałego</p> <ul style="list-style-type: none"> projektuje i wykonuje doświadczenie <i>Badanie wpływu różnych czynników na szybkość korozji elektrochemicznej</i> 	<p>glinu</p> <ul style="list-style-type: none"> 		
5. Roztwory	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>roztwór, mieszanina jednorodna, mieszanina niejednorodna, rozpuszczalnik, substancja rozpuszczana, roztwór właściwy, roztwór ciekły, roztwór stały, roztwór gazowy, zawiesina, roztwór nasycony, roztwór nienasycony, roztwór przesycony, rozpuszczanie, roz-</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: <i>koloid, zol, żel, efekt Tyndalla</i> wymienia przykłady roztworów o różnym stanie skupienia rozpuszczalnika i substancji rozpuszczonej omawia sposoby rozdzielania roztworów właściwych (substancji stałych w cieczach, cieczy w cieczach) na 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między rozpuszczalnością a szybkością rozpuszczania substancji analizuje wykresy rozpuszczalności różnych substancji dobiera metody rozdzielania mieszanin jednorodnych na składniki, 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje i wykonuje doświadczenie <i>Rozdzielanie składników mieszaniny jednorodnej barwników roślinnych metodą chromatografii bibułowej</i> projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Rozdzielanie mieszaniny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje obliczenia związane z pojęciami stężenie procentowe, stężenie molowe, stężenie masowe z uwzględnieniem gęstości roztworów oraz ich mieszania, zateżnienia i rozcieńczania

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p><i>puszczalność, krystalizacja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia metody rozdzielania na składniki mieszanin niejednorodnych i jednorodnych • sporządza wodne roztwory substancji • wymienia czynniki przyspieszające rozpuszczanie substancji w wodzie • wymienia przykłady roztworów znanych z życia codziennego • definiuje pojęcia: <i>koloid, zol, żel, koagulacja, peptyzacja, denaturacja</i> • wymienia różnice 	<p>składniki</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zastosowania koloidów • wyjaśnia proces rozpuszczania substancji w wodzie • wyjaśnia różnice między rozpuszczaniem a roztwarzaniem • sprawdza doświadczalnie wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji • wyjaśnia proces krystalizacji • projektuje i wykonuje doświadczenie chemiczne <i>Odróżnianie roztworu właściwego od koloidu</i> 	<p>biorąc pod uwagę różnice we właściwościach składników mieszanin</p> <ul style="list-style-type: none"> • sporządza roztwór nasycony i nienasycony wybranej substancji w określonej temperaturze, korzystając z wykresu rozpuszczalności tej substancji • wykonuje obliczenia związane z pojęciami <i>stężenie procentowe i stężenie molowe</i>, z uwzględnien 	<p><i>jednorodnej metodą ekstrakcji ciecz–ciecz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby otrzymywania roztworów nasyconych z roztworów nienasyconych i odwrotnie, korzystając z wykresów rozpuszczalności substancji • wykonuje odpowiednie obliczenia chemiczne, a następnie sporządza roztwory o określonym stęże- 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>we właściwościach roztworów właściwych, kolidów i zawiesin</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje z wykresu rozpuszczalności informacje na temat wybranej substancji • definiuje pojęcia <i>stężenie procentowe</i> i <i>stężenie molowe</i> • wykonuje proste obliczenia związane z pojęciami <i>stężenie procentowe</i> i <i>stężenie molowe</i> • 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Rozdzielanie składników mieszaniny niejednorodnej metodą sączenia (filtracji)</i> • podaje zasady postępowania podczas sporządzania roztworów o określonym stężeniu procentowym i molowym • rozwiązuje zadanie związane z zatężaniem i rozcieńczaniem roztworów 	<p>ciem gęstości roztworu</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektuje doświadczenie <i>Sporządzanie roztworu o określonym stężeniu procentowym</i> • projektuje doświadczenie <i>Sporządzanie roztworu o określonym stężeniu procentowym</i> • oblicza stężenie procentowe lub molowe roztworu otrzymanego przez zmieszanie dwóch roztworów o różnych stężeniach 	<p>niem procentowym i molowym, zachowując poprawną kolejność wykonywanych czynności</p> <ul style="list-style-type: none"> • przelicza stężenia procentowych na molowe i odwrotnie • przelicza stężenia roztworu na rozpuszczalność i odwrotnie 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
6. Reakcje chemiczne w roztworach wodnych	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: <i>dysocjacja elektrolityczna, elektrolity</i> i <i>nieelektrolity</i> • definiuje pojęcia <i>reakcja odwracalna, reakcja nieodwracalna</i> • zapisuje proste równania dysocjacji jonowej elektrolitów i podaje nazwy powstających jonów • definiuje pojęcie <i>stopień dysocjacji elektrolitycznej</i> • zapisuje wzór na obliczanie stopnia dysocjacji elektrolitycznej • wyjaśnia pojęcia <i>mocne elektrolity, słabe elektrolity</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia kryterium podziału substancji na elektrolity i nieelektrolity • wyjaśnia kryterium podziału elektrolitów na mocne i słabe • wyjaśnia przebieg dysocjacji kwasów wieloprotonowych • wyjaśnia rolę cząsteczek wody jako dipoli w procesie dysocjacji elektrolitycznej • zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów, zasad i soli bez uwzględniania dysocjacji wielostopniowej 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne <i>Badanie zjawiska przewodzenia prądu elektrycznego i zmiany barwy wskaźników kwasowo-zasadowych w wodnych roztworach różnych związków chemicznych</i> oraz dokonuje podziału substancji na elektrolity i nieelektrolity • wyjaśnia przebieg dysocjacji kwasów wieloprotonowych • zapisuje równania reakcji dysocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń: • wyjaśnia proces dysocjacji jonowej z uwzględnieniem roli wody w tym procesie • zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów, zasad i soli z uwzględnieniem dysocjacji wielostopniowej • wyjaśnia przyczynę kwasowego odczynu roztworów kwasów oraz zasadowego od- 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie iloczynu rozpuszczalności substancji • podaje zależność między wartością iloczynu rozpuszczalności a rozpuszczalnością soli w danej temperaturze • przewiduje, która z trudno rozpuszczalnych soli o znanych iloczynach rozpuszczalności w danej temperaturze strąci się łatwiej, a która trudniej • omawia zjawiska krasowe i zapisuje równania reakcji chemicznych ilustrujące te zjawiska

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady elektrolitów mocnych i słabych • zapisuje ogólne równanie dysocjacji kwasów, zasad i soli • wyjaśnia sposób dysocjacji kwasów, zasad i soli • wyjaśnia pojęcia: <i>odczyn roztworu</i>, <i>wskazniki kwasowo-zasadowe</i>, <i>pH</i>, <i>pOH</i> • wymienia podstawowe wskaźniki kwasowo-zasadowe (pH) i omawia ich zastosowania • wyjaśnia, co to jest skala pH i w jaki sposób moż- 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przebieg dysocjacji zasad wielowodorotlenowych • porównuje moc elektrolitów na podstawie wartości ich stałych dysocjacji • wymienia przykłady reakcji odwracalnych i nieodwracalnych • wyznacza pH roztworów z użyciem wskaźników kwasowo-zasadowych oraz określa ich odczyn • oblicza pH i pOH na podstawie znanych stężeń molowych jonów H^+ i OH^- i odwrotnie • projektuje i prze- 	<ul style="list-style-type: none"> jonowej kwasów, zasad i soli, uwzględniając dysocjację stopniową niektórych kwasów i zasad • wykonuje obliczenia chemiczne z zastosowaniem pojęcia <i>stopień dysocjacji</i> • wymienia czynniki wpływające na wartość stopnia dysocjacji elektrolitycznej • wyjaśnia wielkość stopnia dysocjacji dla elektrolitów dysocjujących stopniowo • porównuje przewodnictwo elektryczne roztworów różnych kwasów o takich sa- 	<ul style="list-style-type: none"> czynu roztworów wodorotlenków; zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych • analizuje zależność stopnia dysocjacji od rodzaju elektrolitu i stężenia roztworu • wykonuje obliczenia chemiczne, korzystając z definicji stopnia dysocjacji • ustala skład ilościowy roztworów elektrolitów • wyjaśnia za- 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia naturalne wskaźniki odczynu gleby • wyjaśnia znaczenie symboli umieszczonych na etykietach nawozów

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>na z niej korzystać</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje, czym są właściwości sorpcyjne gleby oraz co to jest odczyn gleby dokonuje podziału nawozów na naturalne i sztuczne (fosforowe, azotowe i potasowe) wymienia przykłady nawozów naturalnych i sztucznych wymienia podstawowe rodzaje zanieczyszczeń gleby wyjaśnia, na czym polega reakcja zobojętniania i reakcja strącania osadów oraz zapisuje odpowiednie 	<p>prowadza doświadczenie <i>Badanie odczynu i pH roztworów kwasu, zasady i soli</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje znaczenie właściwości sorpcyjnych i odczynu gleby oraz wpływ pH gleby na wzrost wybranych roślin wyjaśnia, na czym polega zanieczyszczenie gleby wymienia źródła chemicznego zanieczyszczenia gleby zapisuje równania reakcji zobojętniania w postaci cząsteczkowej i jonowej i skróconego za- 	<p>mych stężeniach i interpretuje wyniki doświadczeń chemicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> projektuje i przeprowadza doświadczenie <i>Badanie właściwości sorpcyjnych gleby</i> projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne <i>Badanie odczynu gleby</i> opisuje wpływ pH gleby na rozwój roślin uzasadnia potrzebę stosowania nawozów sztucznych i pestycydów i podaje ich przykłady wyjaśnia, na czym polega chemiczne 	<p>leżność między pH a ilościowym jonowym wody</p> <ul style="list-style-type: none"> posługuje się pojęciem pH w odniesieniu do odczynu roztworu i stężenia jonów H^+ i OH^- wymienia źródła zanieczyszczeń gleby, omawia ich skutki oraz podaje sposoby ochrony gleby przed degradacją omawia istotę reakcji zobojętniania i strącania osadów oraz podaje zastosowanie 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>równania reakcji chemicznych w postaci cząsteczkowej</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje w tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie związki chemiczne trudno rozpuszczalne 	<p>pisu jonowego</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje tabelę rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie pod kątem możliwości przeprowadzenia reakcji strącania osadów zapisuje równania reakcji strącania osadów w postaci cząsteczkowej, jonowej i skróconego zapisu 	<p>zanieczyszczenie gleby</p> <ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenie <i>Otrzymywanie soli przez działanie kwasem na wodorotlenek</i> bada przebieg reakcji zobojętniania z użyciem wskaźników kwasowo-zasadowych wymienia sposoby otrzymywania wodorosoli i hydroksosoli oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych 	<p>wania tych reakcji chemicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenie <i>Otrzymywanie wodorosoli przez działanie kwasem na zasadę</i> projektuje doświadczenie chemiczne <i>Otrzymywanie osadów praktycznie nierozpuszczalnych soli i wodorotlenków</i> opisuje działanie leków neutralizujących nadmiar kwasu w żołądku 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
7. Efekty energetyczne i szybkość reakcji chemicznych	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>układ, otoczenie, układ otwarty, układ zamknięty, układ izolowany, energia wewnętrzna układu, efekt cieplny reakcji, reakcja egzotermiczna, reakcja endotermiczna, proces endoenergetyczny, proces egzoenergetyczny</i> definiuje pojęcia: <i>energia aktywacji, entalpia, szybkość reakcji chemicznej, kataliza, katalizator</i> wymienia czynniki wpływające na szybkość reakcji chemicznej definiuje pojęcie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: <i>układ, otoczenie, układ otwarty, układ zamknięty, układ izolowany, energia wewnętrzna układu, efekt cieplny reakcji, reakcja egzotermiczna, reakcja endotermiczna, proces egzoenergetyczny, proces endoenergetyczny, ciepło, energia całkowita układu</i> wymienia przykłady reakcji endo- i egzoenergetycznych określa efekt energetyczny reakcji chemicznej na podstawie wartości entalpii 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza reakcje będące przykładami procesów egzoenergetycznych i endoenergetycznych oraz wyjaśnia istotę zachodzących procesów projektuje doświadczenie <i>Rozpuszczanie azotanu(V) amonu w wodzie</i> projektuje doświadczenie chemiczne <i>Reakcja wodorowęglanu sodu z kwasem etanowym</i> projektuje doświadczenie chemiczne <i>Rozpuszczanie wodorotlenku sodu w wodzie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> udowadnia, że reakcje egzoenergetyczne należą do procesów samorzutnych, a reakcje endoenergetyczne do procesów wymuszonych wyjaśnia pojęcie <i>entalpia układu</i> kwalifikuje podane przykłady reakcji chemicznych do reakcji egzoenergetycznych ($\Delta H < 0$) lub endoenergetycznych ($\Delta H > 0$) na podstawie różnicy entalpii substratów i produktów udowadnia zależność między rodzajem reakcji 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki standardowe omawia proces biokatalizy i wyjaśnia pojęcie biokatalizatory

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p><i>katalizator</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje katalizy 	<ul style="list-style-type: none"> konstruuje wykres energetyczny reakcji chemicznej omawia wpływ różnych czynników na szybkość reakcji chemicznej projektuje doświadczenie chemiczne <i>Wpływ rozdrobnienia na szybkość reakcji chemicznej</i> projektuje doświadczenie chemiczne <i>Wpływ stężenia substratu na szybkość reakcji chemicznej</i> projektuje doświadczenie chemiczne <i>Wpływ temperatury na szybkość reakcji chemicznej</i> 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenie chemiczne <i>Reakcja magnezu z kwasem chlorowodorowym</i> wyjaśnia pojęcia <i>szybkość reakcji chemicznej</i> i <i>energia aktywacji</i> projektuje doświadczenie chemiczne <i>Katalityczny rozkład nadtlenu wodoru</i> wyjaśnia, co to są inhibitory, oraz podaje ich przykłady wyjaśnia różnicę między katalizatorem a inhibitorem rysuje wykres zmian stężenia substratów i produktów oraz szybkości reakcji 	<p>chemicznej a zasobem energii wewnętrznej substratów i produktów</p> <ul style="list-style-type: none"> udowadnia wpływ temperatury, stężenia substratu, rozdrobnienia substancji i katalizatora na szybkość wybranych reakcji chemicznych, przeprowadzając odpowiednie doświadczenia chemiczne opisuje rolę katalizatorów w procesie oczyszczania spalin 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie <i>inhibitor</i> 	chemicznej w funkcji czasu		
8. Wprowadzenie do chemii organicznej	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń: dzieli chemię na organiczną i nieorganiczną definiuje pojęcie <i>chemia organiczna</i> wymienia pierwiastki chemiczne wchodzące w skład związków organicznych określa najważniejsze właściwości atomu węgla na podstawie położenia tego pierwiastka chemicznego 	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń: wyjaśnia pojęcie <i>chemia organiczna</i> określa właściwości węgla na podstawie położenia tego pierwiastka chemicznego w układzie okresowym omawia występowanie węgla w środowisku przyrodniczym wymienia odmiany alotropowe węgla i ich 	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń: wyjaśnia założenia teorii strukturalnej budowy związków organicznych wyjaśnia przyczynę różnic między właściwościami odmian alotropowych węgla wymienia zastosowania odmian alotropowych węgla wynikające z ich właściwości wyjaśnia i stosuje 	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń: wykrywa obecność węgla, wodoru, tlenu, azotu i siarki w związkach organicznych proponuje wzory empiryczny (elementarny) i rzeczywisty (sumaryczny) danego związku organicznego na podstawie jego składu i masy molowej 	<ul style="list-style-type: none">

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>w układzie okresowym pierwiastków</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie <i>alotropia</i> wymienia odmiany alotropowe węgla 	<p>właściwości</p>	<p>pojęcia: <i>wzór szkieletowy</i>, <i>wzór empiryczny</i>, <i>wzór rzeczywisty</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przeprowadza doświadczenie chemiczne związane z wykrywaniem węgla w cukrze 		
9. Węglowodory	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń: definiuje pojęcia: <i>węglowodory</i>, <i>alkany</i>, <i>alkeny</i>, <i>alkiny</i>, <i>homologi</i>, <i>szereg homologiczny</i> <i>węglowodorów</i>, <i>grupa alkilowa</i>, <i>reakcje</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń: wyjaśnia pojęcia: <i>wiązanie zdelokalizowane</i>, <i>stan podstawowy</i>, <i>stan wzbudzony</i>, <i>wiązania typu σ i π</i>, <i>reakcje: substytucji</i>, <i>addycji</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń: określa przynależność węglowodoru do danego szeregu homologicznego na podstawie jego wzoru sumarycznego charakteryzuje zmianę 	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń: wyjaśnia na dowolnych przykładach mechanizm reakcji: <i>substytucji</i>, <i>addycji</i>, <i>eliminacji</i>, <i>polimeryzacji</i> i <i>kondensacji</i> proponuje kolejne etapy 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki prowadzenia reakcji węglowodorów, określa mechanizmy reakcji <i>substytucji elektrofilowej</i> i <i>rodnikowej</i>, <i>addycji elektrofilowej</i> i je opisuje

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p><i>podstawiania (substytucji), przyłączania (addycji), polimeryzacji, spalania, izomeria, rodnik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje izomerii zapisuje wzory ogólne alkanów, alkenów, alkinów zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne i podaje nazwy systematyczne węglowodorów w nasyconych i nienasyconych o liczbie 	<p><i>polimeryzacji</i></p> <ul style="list-style-type: none"> zapisuje wzory ogólne alkanów, alkenów i alkinów, a na ich podstawie wyprowadza wzory sumaryczne węglowodorów przedstawia sposoby otrzymywania metanu, etenu i etynu przedstawia właściwości metanu, etenu i etynu; zapisuje równania reakcji chemicznych, którym 	<p>właściwości fizycznych i chemicznych węglowodorów w zależności od długości łańcucha węglowego</p> <ul style="list-style-type: none"> określa rzędowność atomów węgla w cząsteczkach alkanów zapisuje równania reakcji otrzymywania metanu, etenu i etynu wyjaśnia, na czym polega izomeria konstytucyjna; podaje jej przykłady 	<p>substytucji i zapisuje je na przykładzie chlorowania etanu</p> <ul style="list-style-type: none"> zapisuje mechanizm reakcji addycji na przykładzie reakcji etenu z chlorem zapisuje wzory strukturalne dowolnych węglowodorów (izomerów); określa typ izomerii projektuje doświadczenie chemiczne i doświadczenia i identyfikuje produkty całkowitego 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	atomów węgla od 1 do 10 <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wzory przedstawiciel i poszczególnych szeregów homologicznych węglowodorów, podaje ich nazwy, właściwości i zastosowania • zapisuje równania reakcji spalania metanu, etenu, etynu • zapisuje wzory benzenu • wymienia właściwości i zastosowania 	ulegają <ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy systematyczne izomerów na podstawie ich wzorów półstrukturalnych • stosuje zasady nazewnictwa systematycznego alkanów (proste przykłady) • zapisuje równania reakcji spalania całkowitego i niecałkowitego alkanów, alkenów, alkinów • zapisuje równania reakcji: 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwę systematyczną izomeru na podstawie jego wzoru półstrukturalnego i odwrotnie • określa typy reakcji chemicznych, którym ulega dany węglowodór; zapisuje ich równania • zapisuje mechanizm reakcji substytucji na przykładzie bromowania metanu • odróżnia doświadczalnie 	spalania węglowodorów <ul style="list-style-type: none"> • udowadnia, że dwa węglowodory o takim samym składzie procentowym mogą należeć do dwóch różnych szeregów homologicznych • zapisuje równania reakcji chemicznych, którym ulega benzen (spalanie, bromowanie z użyciem i bez użycia 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>węglowodórów w aromatycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła węglowodórów w środowisku przyrodniczym • wymienia właściwości ropy naftowej i gazu ziemnego • wymienia sposoby przeróbki ropy naftowej • wymienia zastosowania produktów przeróbki ropy naftowej • podaje 	<p>bromowania, uwodorniania oraz polimeryzacji etynu i etynu</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>aromatyczność</i> na przykładzie benzenu • zapisuje wzór ogólny szeregu homologicznego benzenu • wymienia reakcje, którym ulega benzen (spalanie, bromowanie z użyciem katalizatora, uwodornianie, nitrowanie i 	<p>węglowodory nasycone od węglowodórów nienasyconych</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę pierścienia benzenowego i wyjaśnia pojęcie <i>delokalizacja elektronów</i> • omawia metody otrzymywania benzenu na przykładzie reakcji trimeryzacji etynu • zapisuje równania reakcji spalania 	<p>katalizatora, uwodornienie, nitrowanie i sulfonowanie)</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektuje doświadczenia chemiczne dowodzące różnic we właściwościach węglowodórów: nasyconych, nienasyconych i aromatycznych 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	przykłady węgla kopalnych <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zastosowania produktów pirolizy węgla • omawia wpływ wydobywania i stosowania paliw kopalnych na stan środowiska przyrodniczego 	sulfonowanie) <ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg destylacji ropy naftowej • podaje skład i omawia właściwości benzyny • proponuje sposoby ochrony środowiska przyrodniczego przed degradacją 	benzen <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego benzen nie odbarwia wody bromowej ani wodnego roztworu manganianu(VII) potasu • wyjaśnia przyczyny stosowania przedrostków: <i>meta-</i>, <i>orto-</i>, <i>para-</i> w nazwach izomerów • podaje nazwy i zapisuje wzory toluenu, ksylenów • wyjaśnia, na czym polegają 		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
			procesy krakingu i reformingu <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>zielona chemia</i> 		
10. Fluorowcopolodne węglowodorów, alkohole, fenole, aldehydy i ketony	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń: • definiuje pojęcia: <i>grupa funkcyjna, fluorowcopoc hodne, alkohole mono- i polihydroksylowe, fenole, aldehydy, ketony, dawka, uzależnienie</i> • zapisuje wzory i podaje nazwy grup funkcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń: • omawia metody otrzymywania oraz zastosowania fluorowcopoc hodnych węglowodorów • wyjaśnia przebieg reakcji polimeryzacji na przykładzie PVC • wyjaśnia pojęcie <i>rzędowość</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń: • omawia właściwości fluorowcopoc hodnych węglowodorów • porównuje właściwości alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach węglowych różnej długości • bada doświadczalnie właściwości 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń: • wyjaśnia przebieg reakcji polimeryzacji fluorowcopoc hodnych • porównuje doświadczenia i charakter chemiczny alkoholi mono- i polihydroksylowych na przykładach etanolu i glicerolu • wyjaśnia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przebieg reakcji eliminacji jako jednej z metod otrzymywania alkenów z fluorowcopoc hodnych, • przedstawia metodę otrzymywania związków magnezoorganicznych oraz ich właściwości, • przedstawia właściwości fluorowcopoc hodnych węglowodorów aromatycznych i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicz-

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>występujących w związkach organicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wzory i nazwy wybranych fluorowcopodhodnych • zapisuje wzory metanolu i etanolu, wymienia ich właściwości, omawia ich wpływ na organizm człowieka • podaje zasady nazewnictwa systematycznego fluorowcopodhodnych, alkoholi 	<p><i>alkoholi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wzory czterech pierwszych alkoholi w szeregu homologicznym; podaje ich nazwy systematyczne • wyprowadza wzór ogólny alkoholi • omawia rodzaje tworzyw sztucznych z podziałem na termoplasty i duroplasty • zapisuje wzór glikolu, podaje jego nazwę systematyczną 	<p>etanolu i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych (rozpuszczalność w wodzie, palność, reakcja z sodem, odczyn, działanie na białko jaja, reakcja z chlorowodorem)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>reakcja eliminacji</i>: omawia mechanizm tej reakcji na przykładzie butan-2-olu 	<p>zjawisko kontrakcji etanolu</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ pierścienia benzenowego na charakter chemiczny fenolu • wykrywa obecność fenolu • porównuje budowę cząsteczek oraz właściwości alkoholi i fenoli • proponuje różne metody otrzymywania alkoholi i fenoli, zapisuje odpowiednie 	<p>nych,</p> <ul style="list-style-type: none"> •

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	mono- i polihydroksy- lowych, aldehydów, ketonów <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wzory ogólne alkoholi monohydroksy- lowych, aldehydów i ketonów • zapisuje wzory półstrukturalne i sumaryczne czterech pierwszych członów szeregu homologicznego alkoholi • wyjaśnia, na czym polega proces 	, omawia właściwości i zastosowania <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje równania reakcji spalania glicerolu i reakcji glicerolu z sodem • zapisuje wzór ogólny fenoli, wymienia ich źródła, omawia otrzymywanie i właściwości fenolu • wymienia metody otrzymywania fenoli • zapisuje wzory czterech 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje równanie reakcji fermentacji alkoholowej i wyjaśnia mechanizm tego procesu • bada doświadczalnie właściwości glicerolu (rozpuszczalność w wodzie, palność, reakcja glicerolu z sodem) • zapisuje równania reakcji spalania glicerolu i reakcji glicerolu z sodem 	równania reakcji chemicznych <ul style="list-style-type: none"> • wykonuje doświadczenie, w którym wykryje obecność fenolu • zapisuje równania reakcji przedstawiające próby Tollensa i Trommera dla aldehydów mrówkowego i octowego • bada doświadczalnie charakter chemiczny fenolu w reakcji z wodorotlenkiem sodu, kwasem 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	fermentacji alkoholowej <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ alkoholu etylowego na organizm człowieka • zapisuje wzór glicerolu, podaje jego nazwę systematyczną, wymienia właściwości i zastosowania • zapisuje wzór fenolu, podaje jego nazwę systematyczną, wymienia właściwości i zastosowania • zapisuje wzory aldehydów 	pierwszych aldehydów w szeregu homologicznym i podaje ich nazwy systematyczne <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje równanie reakcji otrzymywania aldehydu octowego z etanolu • wyjaśnia przebieg reakcji charakterystycznych aldehydów na przykładzie aldehydu mrówkowego (próby Tollensa i Trommera) 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje budowę cząsteczek alkoholi i fenoli, omawia właściwości i zastosowania alkoholi i fenoli • przeprowadza próby Tollensa i Trommera dla aldehydu octowego • bada doświadczalnie właściwości acetonu i wykazuje, że ketony nie mają właściwości redukujących • wyjaśnia mechanizm 	azotowym(V) i kwasem chlorowodowym; zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych <ul style="list-style-type: none"> • analizuje i porównuje budowę cząsteczek oraz właściwości aldehydów i ketonów • wykazuje, że aldehydy i ketony o takiej samej liczbie atomów węgla są względem siebie izomerami • zapisuje 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	mrówkowego i octowego, podaje ich nazwy systematyczne <ul style="list-style-type: none"> • omawia metodę otrzymywania metanal i etanal • wymienia reakcje charakterystyczne aldehydów • określa właściwości acetonu jako najprostszego ketonu • wskazuje różnice w budowie aldehydów i ketonów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady nazewnictwa systematycznego ketonów 	zjawiska izomerii ketonów <ul style="list-style-type: none"> • porównuje metody otrzymywania oraz właściwości i zastosowania aldehydów oraz ketonów 	równania reakcji utleniania alkoholi drugorzędowych	
11. Kwasy kar-	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń: 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń: 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń: 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń: 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
boksyłowe, estry, aminy i amidy	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: <i>kwasy karboksylowe, grupa karboksylowa, niższe i wyższe kwasy karboksylowe, kwasy tłuszczowe, mydła, estry, reakcja kondensacji, reakcja estryfikacji, reakcja hydrolizy estrów, zmydlenie tłuszczów, napięcie powierzchniowe cieczy, twardość wody, aminy, amidy, poliamidy, nikotynizm</i> zapisuje wzory kwasów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje wzór ogólny kwasów karboksylowych zapisuje wzory i podaje nazwy kwasów szeregu homologicznego kwasów karboksylowych omawia metody otrzymywania kwasów karboksylowych opisuje przebieg fermentacji octowej podaje właściwości 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje izomery kwasów karboksylowych zapisuje równania reakcji otrzymywania kwasów karboksylowych zapisuje równanie reakcji fermentacji octowej zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów karboksylowych zapisuje 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza doświadczenie, w którym porównuje moc kwasów organicznych i nieorganicznych określa odczyn roztworu wodnego np. etanianu sodu wyjaśnia podobieństwa we właściwościach kwasów karboksylowych i kwasów nieorganicznych przeprowadza doświadczenie reakcję kwasu 	między reakcją kondensacji i polikondensacji na przykładzie poliamidów i poliuretanów.

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>mrówkowego i octowego, podaje ich nazwy systematyczne, omawia właściwości i zastosowania</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia występowanie i zastosowania kwasów karboksylowych omawia właściwości kwasów karboksylowych podaje przykład kwasu tłuszczowego omawia występowanie i zastosowania 	<p>kwasów karboksylowych</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje reakcje kwasów karboksylowych z metalami, wodorotlenkami i solami kwasów o małej mocy podaje nazwy soli kwasów karboksylowych zapisuje wzory czterech pierwszych kwasów karboksylowych w szeregu homologicznym; podaje ich nazwy 	<p>równania reakcji kwasów karboksylowych z metalami, wodorotlenkami i solami kwasów o mniejszej mocy</p> <ul style="list-style-type: none"> zapisuje równania reakcji spalania kwasów karboksylowych określa moc kwasów karboksylowych zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów karboksylowych 	<p>stearynowego z magnezem i tlenkiem miedzi(II); zapisuje odpowiednie równania reakcji</p> <ul style="list-style-type: none"> przeprowadza doświadczenie reakcję kwasu stearynowego z wodorotlenkiem sodu; zapisuje równanie tej reakcji przeprowadza doświadczenie proces otrzymywania estru w reakcji alkoholu z kwasem odróżnia 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>wyższych kwasów karboksylowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to są mydła; opisuje sposobich otrzymywania • omawia budowę cząsteczek estrów i wskazuje grupę funkcyjną • opisuje właściwości estrów • omawia występowanie i zastosowania estrów • omawia budowę tłuszczów jako es- 	<p>systematyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje izomery kwasów karboksylowych • bada właściwości kwasów mrówkowego i octowego (odczyn, palność, reakcje z metalami, tlenkami metali i zasadami) • zapisuje wzory trzech kwasów tłuszczowych, podaje ich nazwy i wyjaśnia, dlaczego zalicza się je do 	<p>ch</p> <ul style="list-style-type: none"> • otrzymuje doświadczalnie mydło sodowe (stearynian sodu), bada jego właściwości i zapisuje odpowiednie równanie reakcji chemicznej • projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające rozróżnienie wyższych kwasów karboksylowych nasyconych i nienasyconych 	<p>doświadczalne tłuszcze nasycone od tłuszczów nienasyconych</p>	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>trów glicerolu i wyższych kwasów karboksylowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • dzieli tłuszcze ze względu na pochodzenie i stan skupienia • omawia występowanie i zastosowania tłuszczów • omawia procesy jęłczenia tłuszczów i fermentacji masłowej • omawia podział substancji powierzchniowo czynnych, podaje ich przykłady • opisuje 	<p>wyższych kwasów karboksylowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega reakcja estryfikacji • zapisuje wzór ogólny estrów • zapisuje wzory i nazwy estrów • wyjaśnia przebieg reakcji hydrolizy estrów w środowiskach zasadowym i kwasowym • zapisuje wzór ogólny tłuszczów • wymienia właściwości fizyczne i chemiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • bada właściwości wyższych kwasów karboksylowych • zapisuje równania reakcji wyższych kwasów karboksylowych – reakcje spalania i reakcję z zasadami • przeprowadza reakcję otrzymywania octanu etylu; bada jego właściwości • zapisuje równanie reakcji otrzymywania 		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>zachowanie mydła w wodzie twardej</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady emulsji i ich zastosowania • opisuje wpływ niektórych środków czystości na stan środowiska przyrodniczego • omawia występowanie i zastosowania amin • opisuje wpływ nikotyny i kofeiny na organizm człowieka 	<p>tłuszczów</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega reakcja zmydlania tłuszczów • wyjaśnia mechanizm utwardzania tłuszczów ciekłych • wyjaśnia budowę substancji powierzchniowo czynnych • zapisuje wzór ogólny amin • zapisuje wzory i podaje nazwy amin • wymienia właściwości amin • stosuje nazewnictwo 	<p>octanu etylu i omawia warunki, w jakich zachodzi ta reakcja chemiczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje równania reakcji hydrolizy estrów w środowiskach zasadowym i kwasowym • wyjaśnia, dlaczego estryfikację można zaliczyć do reakcji kondensacji • wyjaśnia rolę katalizatora w przebiegu reakcji 		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		amidów i omawia ich właściwości	estryfikacji <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje równania reakcji hydrolizy tłuszczów • zapisuje reakcje utwardzania tłuszczów ciekłych • bada wpływ różnych substancji na napięcie powierzchniowe wody • analizuje informacje o składnikach i działaniu kosmetyków • przedstawia zjawisko izomerii amin i wyjaśnia jego 		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
			mechanizm <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje równania reakcji amin z wodą, kwasem chlorowodorowym 		
12. Wielofunkcyjne pochodne węglowodorów	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>wielofunkcyjne pochodne węglowodorów, hydroksykwas, fermentacja mlekowa, substancja lecznicza, lek, lekozależność, witaminy, aminokwasy, punkt izoelektryczny, jon obojnaczy, peptydy, wiązanie peptydowe, białka, koagulacja, peptyzacja,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje występowanie, budowę i zasady nazewnictwa hydroksykwasów • podaje nazwy systematyczne kwasów mlekowego i salicylowego • podaje nazwy grup funkcyjnych w aminokwasach • zapisuje wzory i omawia właściwości glicyny i alaniny • omawia struktury białek: drugo-, trzecio- 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby otrzymywania hydroksykwasów • opisuje proces fermentacji mlekowej • wyjaśnia znaczenie aspiryny – pochodnej kwasu salicylowego • wyjaśnia mechanizm powstawania jonów obojnych • wyjaśnia proces hydrolizy peptydów 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje równanie reakcji fermentacji mlekowej • wykonuje doświadczenie, które potwierdzi amfoteryczny charakter aminokwasów • zapisuje równanie reakcji kondensacji cząsteczek aminokwasów • przeprowadza doświadczenia umożliwiające identyfikację wiązania peptydowego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje wzory strukturalne substancji pod kątem czynności optycznej • analizuje schemat i zasadę działania polarymetru – zapisuje wzory perspektywiczne i projekcyjne wybranych związków chemicznych • wyznacza konfiguracje D i L wybranych enan-

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p><i>denaturacja, wysalanie białek, sacharydy, monosacharydy, aldozy, ketozy, disacharydy, składniki odżywcze, polisacharydy, próba jodaskrobiowa, włókna naturalne, włókna sztuczne, włókna syntetyczne, recykling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wzór najprostszego hydroksykwasu i podaje jego nazwę • omawia rodzaje dawek i wymienia czynniki, które warunkują działanie 	<p>i czwartorzędową</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegają procesy gnicia i butwienia • przedstawia przyczyny psucia się żywności i konsekwencje stosowania dodatków do żywności • omawia wpływ stosowania środków ochrony roślin na zdrowie ludzi i stan środowiska przyrodniczego • zapisuje wzory łańcuchowe i taflowe glukozy, sacharozy i maltozy, fruktozy; wskazuje wiązanie O-glikozydowe we wzorach disacha- 	<ul style="list-style-type: none"> • bada doświadczalnie właściwości glukozy i fruktozy • wykrywa doświadczalnie obecność grup hydroksylowych w cząsteczce glukozy • sprawdza doświadczalnie właściwości redukujące sacharozy i maltozy • zapisuje równania reakcji hydrolizy sacharozy • porównuje właściwości skrobi i celulozy wynikające z różnicy w budowie ich cząsteczek • określa wady i 	<p>(reakcje biuretowa i ksantoproteinowa)</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza doświadczenia chemiczne – próby Trommera i Tollensa • zapisuje uproszczone równanie reakcji hydrolizy polisacharydów • przeprowadza doświadczenie dotyczące hydrolizy kwasowej skrobi • doświadczalnie identyfikuje różne rodzaje włókien 	<p>cjomerów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje podziału monosacharydów na izomery D i L, • podaje przykłady izomerów D i L monosacharydów

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	substancji i leczniczych <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wzór najprostszego aminokwasu i podaje jego nazwę • podaje wzór ogólny aminokwasów • omawia występowanie i zastosowania wybranych aminokwasów • określa skład pierwiastkowy białek • omawia rolę białka w organizmie • omawia sposób wykrywania obecności białka • omawia występowanie 	rydów <ul style="list-style-type: none"> • omawia właściwości skrobi i celulozy • klasyfikuje włókna na celulozowe, białkowe, sztuczne i syntetyczne; wymienia ich wady i zalety • 	zalety wybranych włókien <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie tworzywa nazywane są biodegradowalnymi 		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	i zastosowania białek • określa skład pierwiastkowy sacharydów • dzieli sacharydy na proste i złożone, podaje po jednym przykładzie każdego z nich (nazwa, wzór sumaryczny) • omawia rolę fotosyntezy w powstawaniu monosacharydów • omawia funkcje węglowodanów w organizmie człowieka • określa właściwości glukozy, sacharozy, skrobi i celulozy;				

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>wymienia źródła tych substancji w środowisku przyrodniczym oraz ich zastosowania</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie sacharozy dla organizmu człowieka • wyjaśnia znaczenie biologiczne oraz funkcje budulcowe i energetyczne sacharydów w organizmach • podaje nazwy popularnych tworzyw i wymienia ich zastosowania • analizuje wpływ używania 				

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>tworzyw na środowisko przyrodnicze; omawia potrzebę poszukiwania odpowiednich procesów i materiałów przyjaznych środowisku przyrodniczemu</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia potrzebę segregacji odpadów i jej sposoby 				